

**МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ**

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

дисципліни

«ПРАВОВІ ЗАСАДИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ»

(для бакалаврів)

Київ

ДП «Видавничий дім «Персонал»

2018

Підготовлено професором кафедри господарського, трудового права та цивільно-правових дисциплін *В. І. Перцем*

Затверджено на засіданні кафедри господарського, трудового права та цивільно-правових дисциплін (протокол № 8 від 23.03.17)

Схвалено Вченою радою Навчально-наукового інституту права ім. князя Володимира Великого (протокол № 3 від 31.03.17)

Перець В. І. Навчальна програма дисципліни «Правові засади соціальної роботи» (для бакалаврів). – К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2018. – 24 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни «Правові засади соціальної роботи», вказівки до виконання контрольної роботи, теми контрольних робіт, питання для самоконтролю, а також список літератури.

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2018
© ДП «Видавничий дім «Персонал», 2018

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна дисципліна «Правові засади соціальної роботи» є одним із спеціальних курсів навчальної програми для підготовки спеціалістів за спеціальністю «Правознавство».

Предметом курсу є вивчення студентами основних інститутів цієї галузі права, тенденції її розвитку, проблем підвищення ефективності окремих норм права, перетворення їх на реальні гарантії реалізації суб'єктивних прав громадян у сфері соціального захисту.

Основні завдання вивчення дисципліни полягають у набутті студентами знань, умінь і навичок ефективно вирішувати завдання професійної діяльності з обов'язковим урахуванням вимог соціального забезпечення у сфері професійної діяльності юристів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- основні принципові положення, які виступають орієнтиром у правовому регулюванні суспільних відносин у сфері соціального забезпечення фізичних осіб та визначають сутність, зміст і механізм функціонування даної галузі;
- коло суспільних відносин, що входять до сфери регулювання права соціального забезпечення в Україні;
- основні проблеми законопроектної роботи з питань реформування права соціального забезпечення;
- джерела права соціального забезпечення;
- основні вимоги державних та відомчих нормативних актів з питань соціального забезпечення;
- структуру, повноваження та обов'язки державних органів, що здійснюють соціальне забезпечення.

уміти:

- аналізувати діюче законодавство;

- правильно тлумачити і застосовувати норми необхідних нормативно-правових актів на практиці при вирішенні казусних конкретних життєвих ситуацій;
- давати необхідні роз'яснення з питань соціального забезпечення;
- готувати позови, відзиви, обґрунтування та інші процесуальні документи, необхідні для судового розгляду з питань соціального захисту громадянина;
- ефективно використовувати положення нормативно-правових документів з питань соціального забезпечення.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
«ПРАВОВІ ЗАСАДИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ»

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
	Змістовий модуль I. Загальні положення соціального забезпечення
1	Поняття, предмет, метод і система права соціального забезпечення
2	Джерела права соціального забезпечення.
3	Державні органи у сфері соціального забезпечення
4	Правовідносини у сфері соціального забезпечення
	Змістовий модуль II. Основні положення встановлення пенсій в Україні та їх правове регулювання
5	Поняття і умови трудової пенсії солідарній системі
6	Правове забезпечення пенсії за вислугу років
7	Пенсії по інвалідності і в разі втрати годувальника
8	Призначення та виплата пенсій
	Змістовий модуль III. Основні положення про соціальну допомогу в Україні
9	Державні соціальні допомоги непрацездатним громадянам
10	Допомоги та інші соціальні послуги по соціальному страхуванню
11	Гарантії і пільги та їх захист у сфері соціального забезпечення
Разом годин: 120	

ЗМІСТ
дисципліни
“ПРАВОВІ ЗАСАДИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ”

Змістовий модуль I. Загальні положення соціального забезпечення

Тема 1. Поняття, предмет, метод і система права соціального забезпечення

Соціальне забезпечення: поняття, функції. Співвідношення понять «соціальний захист» і «соціальне забезпечення» та їх законодавче закріплення. Предмет права соціального забезпечення – комплекс спільних відносин, що існують у сфері соціального забезпечення. Соціально-забезпечувальні відносини – основа предмета права соціального забезпечення. Відносини, які покликані забезпечити існування соціально-забезпечувальних відносин як складова предмета права соціального забезпечення.

Соціально-страхові відносини як елемент предмета права соціального забезпечення. Процедурні відносини як елемент предмета права соціального забезпечення. Поняття та особливості методу права соціального забезпечення. Система права соціального забезпечення: поняття та загальна характеристика. Загальна частина права соціального забезпечення. Спеціальна частина права соціального забезпечення. Система науки права соціального забезпечення та система курсу права соціального забезпечення. Місце права соціального забезпечення у системі права України.

Література [7; 9 ;13; 14]

Тема 2. Джерела права соціального забезпечення. Державні органи у сфері соціального забезпечення

Поняття, зміст, особливості джерел права соціального забезпечення та їх класифікація. Історія національного законодавства про соціальне забезпечення. Роль Конституції України як джерела права соціального забезпечення. Міжнародно-правові акти як джерела права соціального забезпечення.

Єдність і диференціація джерел права соціального забезпечення.

Основні закони у сфері загальнообов'язкового державного соціального страхування, що є формами права соціального забезпечення.

Акти локального характеру і соціального партнерства як джерела права соціального забезпечення. Ознаки нормативно-правових актів як джерел права соціального забезпечення. Зміст права на соціальне забезпечення у Загальній декларації прав людини.

Література [7; 9 ;13; 14]

Тема 3. Державні органи у сфері соціального забезпечення

Система органів та їх функції у сфері соціального забезпечення.

Фонди соціального страхування та їх органи.

Література [7; 9 ;13; 14]

Тема 4. Правовідносини у сфері соціального забезпечення

Поняття та види правовідносин соціального забезпечення. Загальна характеристика суб'єктів правовідносин соціального забезпечення. Громадяни як суб'єкти соціально-забезпечувальних правовідносин: загальні; спеціальні. Суб'єкти, які забезпечують реалізацію права на соціальне забезпечення: державні органи; соціальні фонди; інші державні організації, підприємства та установи.

Об'єкти соціально-забезпечувальних правовідносин: пенсії; соціальні допомоги; соціальне обслуговування; соціальні пільги.

Зміст соціально-забезпечувальних правовідносин.

Юридичні факти, які зумовлюють виникнення, зміну чи припинення соціально-забезпечувальних правовідносин. Стаж як юридичний факт у системі соціально-забезпечувальних правовідносин: поняття, ознаки, види та порядок обчислення.

Процедурні правовідносини: поняття, суб'єкти, об'єкти, зміст.

Соціально-страхові правовідносини: загальна характеристика.

Література [7; 9 ;13; 14]

Змістовий модуль II. Основні положення встановлення пенсій в Україні та їх правове регулювання

Тема 5. Поняття і умови трудової пенсії солідарній системі

Поняття, види та ознаки страхових пенсій. Поняття і соціально-правове значення пенсій за віком. Суб'єкти пенсій за віком. Класифікація пенсій за віком.

Умови і специфіка пенсійного забезпечення окремих працівників за віком.

Загальнообов'язкове пенсійне страхування, його принципи і суб'єкти. Особи, які мають право на трудову пенсію. Принципи функціонування солідарної, накопичувальної та недержавної систем пенсійного забезпечення. Пенсійні виплати з недержавних пенсійних фондів. Пенсійний контракт та пенсійна схема. Пенсії у солідарній системі загальнообов'язкового пенсійного страхування: пенсії за віком; пенсії по інвалідності; пенсії у зв'язку з втратою годувальника.

Пенсійні виплати у накопичувальній системі зобов'язального державного пенсійного страхування. Пенсійні виплати у недержавній пенсійній системі. Пенсії за особливі заслуги перед Україною: поняття, суб'єкти та порядок призначення.

Пенсії за віком при неповному стажі роботи.

Специфіка пенсії багатодітної жінки-матері.

Порядок підвищення розміру пенсії за віком у разі відстрочки її часу призначення.

Література [7; 9 ;13; 14]

Тема 6. Правове забезпечення пенсій за вислугу років

Поняття і підстави призначення пенсії за вислугу років. Суб'єкти пенсій за вислугу років. Специфіка правового забезпечення окремих громадян пенсіями за вислугу років.

Умови, при яких виникає право на пенсію за вислугу років.

Особливості призначення пенсії за вислугу років працівникам освіти й охорони здоров'я. Пенсійне забезпечення військовослужбовців, осіб начальницького та рядового складу органів внутрішніх справ. Пенсії за вислугу років державним службовцям, суддям, працівникам прокуратури та митних органів, науковим працівникам, журналістам. Пенсії за вислугу років працівникам авіації та льотно-випробувального складу. Пенсії за вислугу років іншим категоріям спеціалістів окремих галузей економіки України. Пенсії науково-педагогічних працівників, які не мають наукового ступеня або вченого звання.

Природа пенсії за вислугу років.

Література [7; 9 ;13; 14]

Тема 7. Пенсії по інвалідності і в разі втрати годувальника

Поняття, види і умови призначення пенсії по інвалідності в солідарній системі. Особливості пенсійного забезпечення по інвалідності окремих категорій громадян (військовослужбовців, працівників органів внутрішніх справ, інвалідів війни, потерпілих від аварії на ЧАЕС та ін.). Поняття та призначення пенсії у зв'язку з втратою годувальника.

Соціальні ризики: поняття, основні ознаки та їх класифікація. Особливість призначення та виплата пенсій по інвалідності внаслідок нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання.

Органи, що мають повноваження визначати ступінь втрати працездатності та встановлювати групи інвалідності.

Пенсії, які виплачуються інвалідам війни, їх мінімальний розмір відповідно до групи інвалідності. Стаж роботи, який дає право на пенсію по інвалідності. Строк виплати пенсії при зміні групи інвалідності або відновленні працездатності. Умови, за яких призначається пенсія по інвалідності військовослужбовцям, особам начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ. Суб'єкти пенсій при втраті годувальника. Розміри пенсії у разі втрати годувальника.

Література [7; 9 ;13; 14]

Тема 8. Призначення та виплата пенсій

Порядок звернення за призначенням (перерахунком) пенсії. Порядок та строки призначення пенсій. Індexсація та перерахунок пенсії.

Документи, що необхідні для призначення пенсії за віком, по інвалідності, у зв'язку з втратою годувальника, за вислугу років. Документи, що необхідні при призначенні до пенсій надбавок, допомог, додаткової пенсії, компенсації та підвищень.

Приймання, оформлення і строки розгляду документів про призначення пенсій. Строки призначення і перерахунку пенсій.

Порядок виплати пенсій. Виплата пенсій за минулий час. Виплата недоотриманої пенсії у зв'язку зі смертю пенсіонера. Виплата пенсії у разі виїзду пенсіонера за кордон. Пенсійні виплати за рахунок коштів Накопичувального фонду.

Література [7; 9 ;13; 14]

Змістовий модуль III. Основні положення про соціальну допомогу в Україні

Тема 9. Державні соціальні допомоги непрацездатним громадянам

Поняття, ознаки та види державних соціальних допомог. Система державних допомог: її загальна характеристика. Соціальні допомоги особам, які не мають права на пенсію. Допомоги малозабезпеченим сім'ям. Державні допомоги сім'ям з дітьми: допомога в разі вагітності та пологів; одноразова допомога в разі народження дитини; допомога для догляду за дитиною; допомога на дітей, на дітей, які перебувають під опікою або піклуванням; допомога самотнім матерям. Допомоги інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам. Державна допомога на поховання. Допомога особам, яким виповнилось 100 і більше років: правове регулювання, порядок та умови надання.

Порядок призначення і виплата державних соціальних допомог. Підстави відмови у призначенні державних соціальних допомог.

Субсидії та житлово-комунальні послуги. Порядок та умови призначення субсидій на житлово-комунальні послуги.

Література [7; 9 ;13; 14]

Тема 10. Допомоги та інші соціальні послуги по соціальному страхуванню

Поняття і види страхових допомог, їх правові ознаки. Система страхових допомог в Україні: її характеристика. Особливості допомоги при нещасних випадках та професійних захворюваннях, пов'язаних з виробничою діяльністю. Допомоги у зв'язку з безробіттям. Допомоги, зумовлені народженням дитини.

Порядок призначення і виплати страхових допомог.

Поняття і види послуг по соцстрахуванню.

Соціальні послуги, що надаються за рахунок коштів соціальних страхових фондів, правове регулювання, порядок та умови надання.

Страхові виплати у зв'язку з нещасним випадком і професійним захворюванням. Страхова допомога на поховання.

Література [7; 9 ;13; 14]

Тема 11. Гарантії і пільги та їх захист у сфері соціального забезпечення

Поняття гарантій і пільг по соціальному забезпеченню. Система пільг за законодавством України про соціальне забезпечення. Види і порядок надання соціальних пільг ветеранам війни і праці, військової служби і органів внутрішніх справ.

Соціальні послуги та соціальне обслуговування: їх характеристика.

Форми і засоби захисту громадян у сфері соціального забезпечення. Джерела фінансування соціальних пільг. Етапи реформування державної системи соціальних пільг в Україні. Обмеження щодо надання соціальних пільг. Форми та види соціального обслуговування. Соціальне обслуговування громадян похилого віку та одиноких непрацездатних громадян.

Принцип адресності надання соціальних послуг. Платні соціальні послуги. Санаторно-курортне лікування громадян: правове регулювання, порядок та умови здійснення. Соціальне обслуговування дітей. Види медичних послуг, які надаються згідно із законодавством України.

Література [7; 9 ;13; 14]

ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Контрольну роботу студент виконує індивідуально у письмовій формі відповідно до вказівок та запропонованим варіантам завдань. Варіант завдання студент вибирає за першою літерою свого прізвища.

Перша літера прізвища студента	Номер варіанта контрольної роботи
А–В	1
Г–Є	2
Ж–К	3
Л–Н	4
О–Р	5
С–У	6
Ф–Ч	7
Щ–Я	8

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Поняття соціального забезпечення, соціального захисту, соціальної політики держави.
2. Загальна характеристика системи соціального забезпечення та соціальної підтримки.
3. Основні напрями діяльності держави у сфері соціального забезпечення.
4. Історія виникнення та розвитку соціального забезпечення.
5. Прожитковий мінімум як базовий державний соціальний стандарт: поняття, значення у сфері соціального забезпечення.
6. Суб'єкти, об'єкт і зміст правовідносин із соціального забезпечення.
7. Докази трудового стажу.
8. Поняття, ознаки та види соціальних ризиків.
9. Система державних органів та їх функції щодо соціального забезпечення.
10. Загальне поняття пенсій та їх види.
11. Поняття та умови призначення пенсії за вислугу років.
12. Поняття і принципи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.
13. Суб'єкти системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.
14. Пенсії за віком у солідарній системі. Порядок обчислення пенсії.
15. Призначення, перерахунок та виплата пенсій у системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.
16. Управління солідарною системою загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.
17. Система, принципи та суб'єкти недержавного пенсійного забезпечення.
18. Недержавні пенсійні фонди, їх види та органи управління.
19. Пенсійний контракт і пенсійна схема.
20. Поняття, ознаки та види страхових допомог.
21. Поняття та ознаки державних допомог.

22. Допомога в разі вагітності та пологів.
23. Допомога у зв'язку з доглядом за дитиною.
24. Поняття та ознаки соціальних пільг як виду соціального забезпечення.
25. Відмітність соціальних пільг від інших, близьких за змістом і способом надання.
26. Поняття, ознаки та принципи соціального обслуговування.
27. Органи, які здійснюють соціальне обслуговування.
28. Платне і безоплатне соціальне обслуговування.
29. Соціальний захист ветеранів праці.
30. Соціальна захищеність інвалідів в Україні.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Дайте визначення соціального забезпечення.
2. Схарактеризуйте предмет поняття соціального забезпечення.
3. З'ясуйте систему соціального забезпечення.
4. Поняття, мета встановлення та принципи формування державних соціальних стандартів, державних соціальних гарантій, соціальних норм і нормативів.
5. Проаналізуйте процес виникнення та формування соціального забезпечення.
6. Назвіть види правовідносин щодо соціального забезпечення.
7. Визначте коло суб'єктів правовідносин із соціального забезпечення.
8. Схарактеризуйте об'єкт правовідносин із соціального забезпечення.
9. Проаналізуйте підстави виникнення, зміни та припинення правовідносин із соціального забезпечення.
10. Дайте визначення та назвіть види трудового стажу.
11. Дайте визначення вислуги років.

12. Проаналізуйте докази трудового стажу.
13. Поняття, ознаки, види соціальних ризиків.
14. Схарактеризуйте повноваження Міністерства праці і соціальної політики України та його органів у сфері соціального забезпечення.
15. Проаналізуйте повноваження обласних, міських, районних, районних у містах управлінь праці та соціального захисту населення, що входять до складу відповідних місцевих державних адміністрацій.
16. Розкрийте завдання та функції будинків-інтернатів (пансіонатів) для громадян похилого віку, інвалідів і дітей.
17. Схарактеризуйте завдання фонду соціального захисту інвалідів.
18. Дайте оцінку основних функцій Пенсійного фонду України.
19. З'ясуйте основні завдання головних управлінь Пенсійного фонду України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі.
20. Проаналізуйте основні завдання управлінь Пенсійного фонду України в районах, містах і районах у містах.
21. Розкрийте зміст функцій і завдань Фонду соціального страхування від нещасних випадків.
22. Розкрийте зміст функцій і завдань Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності.
23. Розкрийте зміст функцій і завдань Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття.
24. Дайте визначення пенсій і назвіть їх види.
25. Дайте визначення пенсій за віком.
26. Розкрийте особливості пільгового пенсійного забезпечення за віком.
27. Дайте визначення пенсії по інвалідності.
28. Висвітліть порядок встановлення інвалідності для призначення пенсії.
29. Проаналізуйте особливості призначення пенсії по інвалідності внаслідок трудового каліцтва чи професійного захворювання.
30. Розкрийте зміст пенсії у зв'язку з втратою годувальника.

31. Схарактеризуйте особливості пенсійного забезпечення осіб, які мають особливі заслуги перед Україною.
32. Дайте визначення пенсії за вислугу років.
33. З'ясуйте умови призначення пенсії за вислугу років.
34. Розкрийте особливості пенсійного забезпечення за вислугу років військовослужбовців та осіб начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ.
35. Схарактеризуйте особливості пенсійного забезпечення за вислугу років державних службовців, суддів, працівників прокуратури і митних органів.
36. Висвітліть особливості пенсійного забезпечення наукових працівників.
37. Схарактеризуйте особливості пенсійного забезпечення працівників масової інформації.
38. Схарактеризуйте особливості пенсійного забезпечення за вислугу років окремих категорій працівників цивільної авіації та льотно-випробного складу.
39. Розкрийте зміст пенсій за вислугу років окремим категоріям працівників інших галузей народного господарства.
40. Дайте визначення загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.
41. Розкрийте зміст принципів загальнообов'язкового державного пенсійного страхування
42. Схарактеризуйте коло суб'єктів системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.
43. Значення персоніфікованого обліку в системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.
44. Розкрийте зміст пенсії за віком у солідарній системі.
45. Висвітліть порядок обчислення пенсії.
46. З'ясуйте особливості призначення пенсії по інвалідності у солідарній системі.

47. Схарактеризуйте умови призначення та розміри пенсії у зв'язку з втратою годувальника у солідарній системі.
48. Проаналізуйте призначення, перерахунок і виплату пенсій у системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.
49. Розкрийте сутність управління солідарною системою загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.
50. Схарактеризуйте відповідальність у сфері загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.
51. Проаналізуйте державний нагляд і контроль за правильністю призначення (перерахунків) і виплати пенсій у солідарній системі.
52. Значення запровадження Накопичувального фонду.
53. Розкрийте роль пенсійних виплат за рахунок коштів Накопичувального фонду.
54. Розкрийте систему недержавного пенсійного забезпечення.
55. Схарактеризуйте принципи недержавного пенсійного забезпечення.
56. Розкрийте зміст суб'єктів недержавного пенсійного забезпечення.
57. Дайте визначення недержавних пенсійних органів.
58. З'ясуйте види недержавних пенсійних органів.
59. Органи управління недержавних пенсійних фондів.
60. Схарактеризуйте особливості створення та функціонування корпоративних і професійних пенсійних фондів.
61. Розкрийте сутність пенсійного контракту та пенсійної схеми.
62. Види пенсійних виплат.
63. Схарактеризуйте умови та порядок їх виплати.
64. Розкрийте сутність державного нагляду та контролю у сфері недержавного пенсійного забезпечення.
65. Поняття, ознаки та види страхових допомог.
66. Висвітліть загальну характеристику допомог із соціального забезпечення.
67. Схарактеризуйте види допомог із соціального забезпечення.
68. Види соціальних допомог сім'ям з дітьми.

69. Умови і порядок призначення допомоги по вагітності та пологах.
70. Умови і порядок призначення одноразової допомоги при народженні дитини.
71. Умови і порядок призначення допомоги по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку.
72. Умови і порядок призначення допомоги на дітей, які перебувають під опікою чи піклуванням.
73. Умови і порядок призначення допомоги малозабезпеченим сім'ям з дітьми.
74. Умови і порядок призначення державної соціальної допомоги дітям-інвалідам та інвалідам з дитинства.
75. Умови і порядок призначення державної допомоги дітям віком до 16 років, інфікованим вірусом імунодефіциту або хворим на СНІД.
76. Розкрийте зміст забезпечення за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності.
77. Розкрийте зміст допомоги по безробіттю в системі загальнообов'язкового державного соціального страхування.
78. Розкрийте зміст допомоги на поховання.
79. Державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям.
80. Поняття та ознаки соціальних пільг як виду соціального забезпечення.
81. Дайте визначення стаціонарного соціального обслуговування.
82. Роль будинків-інтернатів для громадян похилого віку та інвалідів, геріатричних пансіонатів, пансіонатів для ветеранів війни та праці.
83. Роль дитячих будинків-інтернатів.
84. Роль психоневрологічних інтернатів.
85. Роль спеціальних будинків-інтернатів для осіб похилого віку та інвалідів.
86. Розкрийте зміст сприяння у працевлаштуванні інвалідів.
87. Розкрийте зміст забезпечення інвалідів транспортними засобами, іншими засобами пересування та протезно-ортопедичними засобами.

88. Схарактеризуйте соціальний захист ветеранів праці, ветеранів війни, ветеранів військової служби і ветеранів органів внутрішніх справ.
89. Схарактеризуйте соціальну захищеність інвалідів в Україні.
90. Схарактеризуйте соціальний захист дітей війни

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР // ВВР. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Кодекс законів про працю України. – К.: Нац. книжковий проект, 2011. – 96 с.
3. Загальна декларація прав людини / Прийнята і проголошена резолюцією 217А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 р. // Права людини (Основні міжнародно-правові документи): зб. док. – К.: Офіц. видання, 1989.
4. Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права від 16 грудня 1966 р. // Права людини (Основні міжнародно-правові документи): зб. док. – К.: Офіц. видання, 1989.
5. Конвенція 1952 р. № 102 МОП «Про мінімальні норми соціального забезпечення»: зб. док. – К.: Офіц. видання, 1989.
6. Європейська соціальна хартія, підписана в Туріні 18.10.1961 р. Переглянута і підписана у Страсбурзі 03.05.1996 р.: зб. док. – К.: Офіц. видання, 1989.
7. Угода від 13 березня 1992 р. «Про гарантії громадян країн – учасниць Співдружності Незалежних Держав (СНД) у сфері пенсійного забезпечення» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.Kiev.ua/laws/pravo/new/>
8. Угода України та Російської Федерації від 15 січня 1993 р. «Про гарантії прав громадян, які працювали в районах Крайньої Півночі та в

- місцевостях, прирівняних до районів Крайньої Півночі» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.Kiev.ua/laws/pravo/new/>
9. Концепція соціального забезпечення населення України від 21.12.1993 р. // ВВР України. – 1994. – № 6.
 10. Закон України “Про пенсійне забезпечення” від 05.11.1991 р. № 1788-XII // ВВР України. – 1992. – № 3.
 11. Закон України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування” від 09.07.2003 № 1058-IV // ВВР України. – 2003. – № 49–51. – Ст. 376.
 12. Закон України “Про недержавне пенсійне забезпечення” від 09.07.2003 р. № 1069-IV // ВВР України. – 2003. – № 47–48. – Ст. 372.
 13. Закон України “Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи” від 19.12.1991 р. № 2001-XII // ВВР України. – 1991. – № 16. – Ст. 16.
 14. Закон України “Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття” від 18.01.2001 р. № 2240-III // ВВР України. – 2001. – № 14. – Ст. 71.
 15. Закон України “Про збір на обов’язкове державне пенсійне страхування” від 26.06.1997 р. № 400 // ВВР України. – 1997. – № 37. – Ст. 237.
 16. Закон України «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи» від 08.07.2011 р.
 17. Закон України «Про пенсійне забезпечення військовослужбовців, осіб начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ та деяких інших осіб» від 09.04.1992 р.
 18. Закон України від 16.12.1993 р. № 3723-XII «Про державну службу» // ВВР України. – 1993. – № 52. – Ст. 490; станом на 07.06.2001 р. – ВВР України. – 2001. – № 33. – Ст. 175.
 19. Закон України «Про прожитковий мінімум» від 15.07.1999 р. № 966-XIV // ВВР України. – № 38. – Ст. 348.

20. Закон України «Про пенсії за особливі заслуги перед Україною» від 01.06.2000 р. № 1767-III // ВВР України. – 2000. – № 35. – Ст. 289; станом на 26.12.2002 р. // ВВР України. – 2003. – № 7. – Ст. 71.
21. Закон України «Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування у зв’язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами зумовленими народженням та похованням» від 18 січня 2001 р. № 2240-III // ВВР України. – 2001. – № 14. – Ст. 71; станом на 17.01. 2002 р. // ВВР України. – 2002. – № 17. – Ст. 124.
22. Закон України «Про статус ветеранів військової служби, ветеранів органів внутрішніх справ і деяких інших осіб та їх соціальний захист» від 24.03.1998 р. // ВВР України. – 1998. – № 40–41. – Ст. 249.
23. Закон України «Про сприяння соціальному ставленню та розвитку молоді в Україні» від 05.02.1993 р. // ВВР України. – 1993. – № 16. – Ст. 167.
24. Закон України «Про запобігання захворювання на синдром набутого імунodefіциту (СНІД) та соціальний захист населення» від 12.12.1991 р. // ВВР України. – 1992. – № 11. – Ст. 152.
25. Закон України “Про Основи соціальної захищеності інвалідів в Україні” від 21.03.1991 р. № 875-XII // ВВР України. – 1991. – № 21. – Ст. 252.
26. Закон України “Про статус ветеранів війни, гарантіях їх соціального захисту” від 22.10.1999 р. № 3551-XII (із змінами і доповненнями // ВВР України. – 1993. – № 45. – Ст. 425).
27. Закон України “Про статус ветеранів військової служби і ветеранів органів внутрішніх справ і їх соціальний захист” від 24.03.1998 р. № 203-98-ВР // ВВР України. – 2003. – № 40–41. – Ст. 249.
28. Положення про пенсійний фонд України. Затверджено Указом Президента України від 01.03.2001 р. № 121/2001 // Офіц. вісник України – 2001. – № 9. – Ст. 350.
29. Правила обчислення загального трудового стажу для призначення працівників допомоги по тимчасовій непрацездатності: затв. постановою Кабміну України від 19.10.1998 р. // ОВУ. – 1998. – № 42. – Ст. 1556.

- 30.Постанова Кабміну України від 06.05.2001р. № 439 “Про затвердження порядку оплати перших п’яти днів тимчасової непрацездатності” // ОВУ. – 2001. – № 20. – Ст. 852.
- 31.Наказ МОЗ України від 13.11.2001 р. № 455 “Про затвердження Інструкції про порядок видачі документів, що засвідчують тимчасову непрацездатність громадян” // ОВУ. – 2001. – № 49. – Ст. 2216.
- 32.Закон України “Про державну допомогу сім’ям з дітьми” від 22.03.2001 р. № 2334-III // ВВР України. – 2001. – № 9. – Ст. 38.
- 33.Закон України “Про державну соціальну допомогу, особам, які не мають права на пенсію та інвалідам” від 18.05.2004 р. № 1727-IV // ВВР України. – 2004. – № 33. – Ст. 404.
- 34.Закон України “Про соціальні послуги” від 19.06.2003 № 966-IV // ОВУ. – 2003. – № 29. – Ст. 1435.
- 35.Закон України “Про соціальний захист дітей війни” від 18. 11.2004 р. № 2195-IV // ОВУ. – 2004. – № 50. – Ст. 3258.
- 36.Законодавство України “Про соціальний захист населення”. – К., 2005. – 488 с.
- 37.Закон України “Про основи соціального захисту бездомних громадян і безпритульних дітей” від 02.06.2005 р. // ОВУ. – 2005. – № 25. – Ст. 1412.

Додаткова

38. Основи Законодавства України про загальнообов’язкове державне соціальне страхування від 14.01.1998 р. № 16/98 // ВВР України. – 1998. – № 23.
39. Демчук А. А., Надточій Б. О. Коментар до Закону України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування” від 09.07.2003 р. № 1058-IV // Бюлетень законодавства і юридичної практики України. – 2006. – № 1. – 510 с.
40. Болотіна Н. Б. Право соціального захисту: навч. посіб. – К., 2006.
41. Бойко М. Д. Право соціального забезпечення: навч. посіб. – К., 2006.

42. Зуб І. В., Мінюков П. І. та ін. Право соціального забезпечення України: навч. посіб. – К.: ВД “Юрид. кн.”, 2003. – 440 с.
43. Право соціального забезпечення: навч. посіб.; за ред. П. Д. Пилипенка. – К., 2006. – 496.
44. Прилипко С. Солідарні засоби у соціальному забезпеченні // Право України. – 2003. – № 1. – С. 83–85.
45. Сташків Б. І. Теорія права соціального забезпечення: навч. посіб. – К.: Знання, 2005. – 405 с.
46. Сирота І. М. Право соціального забезпечення в Україні: підручник. – Х., 2006. – 432 с.
47. Сивак С. Конституційні гарантії права на пенсійне забезпечення і пенсійна реформа // Право України. – 1997. – № 12.
48. Сивак С. М. Страховий стаж як пенсійний юридичний факт // Вісн. Львів. держ. ун-ту. – Вип. 36. – 2001.
49. Сташків Б. І. Допомога на поховання // Соціальний захист. – 1998. – № 3. – С. 45–52.
50. Бурак В. Д. Синчук С. М. Право соціального забезпечення: навч. посіб. – К., 2013.